

BISNOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot herverdeling vanuit het provisioneel krediet ingeschreven voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) onder begrotingsartikel CB0-1CBD2AK-PR van de uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2025

Samenvatting

- 1) De Vlaamse Regering hechtte haar goedkeuring op 6 december 2024 (VR 2024 0612 DOC 12.52/1 BIS) om vanuit de PAS-provisie (begrotingsartikel CB0-1CBD2AK-PR "provisie ondersteuning Programmatische Aanpak Stikstof") krediet toe te wijzen aan het Agentschap Landbouw en Zeevisserij voor

- de steun voor investeringen in AEA stallen: 12.548.000 euro en
- de kennisportefeuille – advies module PAS: 5.000.000 euro

In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering van 6 december 2024 wordt een herverdeling vanuit de geruiterde PAS-provisie naar het Agentschap Landbouw en Zeevisserij voor 2025 ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering naar de begrotingsartikels:

TG0-1TJX2WB-WT: 20.000 euro VAK en 20.000 euro VEK en
TG0-1TJG5WW-IS: 12.548.000 euro VAK

- 2) Bijkomende toewijzing PAS provisie 2025

Er wordt voorgesteld om vanuit de PAS-provisie (begrotingsartikel CB0-1CBD2AK-PR "provisie ondersteuning Programmatische Aanpak Stikstof") bijkomend krediet toe te wijzen aan het Agentschap Landbouw en Zeevisserij voor:

- luik flankering en investering: de steun voor investeringen in AEA stallen (VLIF) ten belope van 59.679.000 euro

- luik projecten en onderzoeken:

- de steun voor het project SMILE van EV ILVO ten belope van 2.384.813 euro
- de steun voor het project RAMMONIA 2.0 van EV ILVO ten belope van 364.374 euro

- luik monitoring en IT: toepassingen ten belope van 5.850.000 euro voor de periode 2025-2030. Voor 2025 gaat het om 600.000 euro VAK.

- luik personeel:

- (indicatieve cijfers wervingen 2026): 3.622.000 euro (loonkrediet op jaarbasis vanaf 2026 tot en met 2030), 506.000 euro (werking op jaarbasis vanaf 2026 tot en met 2030) en 184.000 euro (eenmalig 2026)

- personeel 2025: 152.000 euro voor 2 VTE niveau B2

Het benodigd budget in VAK en VEK wordt VCO-matig opgevraagd.

Er wordt een herverdeling naar het Agentschap Landbouw en Zeevisserij voor 2025 ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering naar het Agentschap Landbouw en Zeevisserij ten belope van 63.181.000 euro VAK en 152.000 euro VEK.

Met het voorgelegde herverdelingsbesluit wordt in totaal 75.749.000 euro VAK en 172.000 euro VEK vanuit het begrotingsartikel CB0-1CBD2AK-PR herverdeeld naar het Agentschap Landbouw en Zeevisserij voor vastlegging en vereffening in 2025.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie, Landbouw en Sociale Economie

Beleidsveld: landbouw en zeevisserij

B. VORIGE BESLISSINGEN

Bij de opmaak begroting 2022 werd een provisie ingeschreven van 100 miljoen euro voorzien op begrotingsartikel CB0-1CBG2AK-PR “provisie ondersteuning programmatische aanpak stikstof” ten behoeve van het toenmalige beleidsdomein Landbouw en Visserij en het beleidsdomein Omgeving. Deze provisie werd bij de begrotingsaanpassing 2022 verhoogd naar 326 miljoen euro.

Op 23 februari 2022 werd de conceptnota PAS behandeld op de Vlaamse Regering (VR 2022 2302 MED.0068/2).

Op 6 december 2024 hechtte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan het ter beschikking stellen van 24.000.000 euro VAK/VEK uit de PAS-provisie (begrotingsartikel CB0-1CBG2AK-PR “provisie ondersteuning Programmatische Aanpak Stikstof”) (VR 2024 0612 DOC 12.52/1 BIS) voor:

- de tijdelijke versterking met personeel binnen het Agentschap Landbouw en Zeevisserij in de periode 2025-2030.
- Tijdelijke versterking met personeel voor de vzw Boeren op een Kruispunt;
- Kennisportefeuille- advies module PAS;
- Steun voor investeringen in AEA stallen.

en hiertoe de nodige VAK en VEK vrij te maken vanuit de PAS-provisie (begrotingsartikel CB0-1CBG2AK-PR “provisie ondersteuning Programmatische Aanpak Stikstof”) ten gunste van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij via herverdelingsbesluiten conform de VCO regelgeving.

Op 23 mei 2025 hechtte de Vlaamse Regering in uitvoering van haar beslissing van 6 december 2024 haar goedkeuring aan de herverdeling vanuit de PAS provisie van 3.500.000 euro VAK en 500.000 euro VEK, voor de tijdelijke versterking van personeel voor de vzw Boeren Op Een Kruispunt (luik flankering en investering).

Op 13 juni 2025 hechtte de Vlaamse Regering in uitvoering van haar beslissing van 6 december 2024 haar goedkeuring aan de herverdeling vanuit de PAS provisie van 352.000 euro VAK en VEK ten behoeve van tijdelijke versterking personeel Agentschap Landbouw en Zeevisserij (luik personeel)

Naar aanleiding van de politieke bilaterale besprekingen bij de begrotingsopmaak 2026 werd voor de provisie volgende tabel goedgekeurd waarbij de PAS kredieten voor de periode 2025-2030 worden opgedeeld. Deze opdeling qua budgetten wordt bij deze herverdeling voor ons beleidsdomein voor het eerst toegepast.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	TOTAAL
	VAK	VAK	VAK	VAK	VAK	VAK	VAK
Monitoring en IT							
<i>Omgeving</i>	11.141	14.750	13.330	13.510	13.420	10.100	76.251
<i>Landbouw</i>	600	1.800	1.000	1.000	1.000	450	5.850
Projecten en onderzoeken							
<i>Omgeving</i>	4.653	4.790	4.540	4.540	4.550	4.450	27.523
<i>Landbouw</i>	3.749	7.470	7.990	8.010	6.030	5.050	38.299
Flankering en investering							
totaal	105.205	161.183	198.920	185.200	182.382	172.340	1.005.230
Stikstofsanering / natuurherstel							
<i>Omgeving</i>	56.062	118.600	153.424	115.163	131.850	172.479	747.578
Personeel							
<i>Omgeving</i>	6.026	8.246	9.963	9.116	7.890	9.354	50.594
<i>Landbouw</i>	3.045	6.268	7.891	7.256	8.195	7.065	39.718

Met dit herverdelingsbesluit wordt in totaal 75.749 keuro VAK en 172 keuro VEK uit de PAS-provisie herverdeeld naar entiteiten binnen het beleidsdomein Omgeving voor vastlegging en vereffening in 2025. Dit geeft als volgt invulling aan de contouren uit bovenstaande tabel:

Overzicht opvragingen PAS-provisie 2023-2024-2025							Opvolging budget tabel BO26	
Herverdelingen PAS-provisie - begrotingsjaren 2025-2030 VAK (kEUR)	PAS-herverdeling 2025			TOTAAL	Max budget 2025 cfr. Tabel BO26	Saldo/ tegoed 2025 cfr. tabel BO26		
	#1-2025	#2-2025	#3-2025					
<i>Rapportering 1 - Toewijzing dossiers aan categorieën "grote" provisie (vanaf #3 2025)</i>								
Monitoring en IT - OMG				100	100	11.141	11.041	
Projecten en onderzoeken - OMG				949	949	4.653	3.704	
Flankering en investering (incl. varkenscall/NER's) - OMG				17.327				
Stikstofsanering / Natuurherstel	6.986	27.780	14.196	48.962		56.062	7.100	
Personeel - OMG				1.127	1.127	6.026	4.899	
TOTAAL OMG	6.986	27.780	33.699	51.138		77.882	26.744	
Monitoring en IT - LV				600	600	600	0	
Projecten en onderzoeken - LV				2.750	2.750	3.749	999	
Flankering en investering (incl. varkenscall/NER's) - LV				72.247				
Personeel - LV				152	152	3.045	2.893	
TOTAAL LV				75.749	3.502	7.394	3.892	
opvolging totaalenvolpe flankering en investering				89.574	89.574	105.205	15.631	
TOTAAL OMG + LV+ flankering en investering	6.986	27.780	109.448	144.214		190.481	46.267	

2. INHOUD

A. FLANKERING EN INVESTERING

A1. BESLISSING VLAAMSE REGERING 6 DECEMBER 2024 : AEA STALLEN EN KENNISPORTEFEUILLE ADVIESMODULE PAS

1. SITUERING

De Vlaamse Regering hechtte haar goedkeuring op 6 december 2024 om vanuit de eerste PAS provisie (begrotingsartikel CB0-1CBD2AK-PR “provisie ondersteuning Programmatische Aanpak Stikstof”) krediet vrij te maken voor de kennisportefeuille – advies module PAS en voor de steun voor investeringen in AEA stallen van respectievelijk 12.548.000 euro en 5.000.000 euro (VR 2024 0612 DOC 12.52/1 BIS) voor het Agentschap Landbouw en Zeevisserij.

De vastleggings- en vereffeningskredieten worden volgens de VCO-regelgeving opgevraagd via herverdelingsbesluiten vanaf 2025.

2. INHOUDELIJKE TOELICHTING

Wetgeving:

- Steun voor investeringen in AEA stallen: Besluit van de Vlaamse Regering van 21 april 2023 over steun voor productieve investeringen en opstartverrichtingen in de landbouw
- Kennisportefeuille: Besluit van de Vlaamse Regering van 6 oktober 2023 tot toekenning van steun voor de uitwisseling van kennis en verspreiding van informatie in de landbouwsector en Ministerieel besluit van 31 oktober 2023 tot uitvoering van het besluit van de Vlaamse Regering van 6 oktober 2023 tot toekenning van steun voor uitwisseling van kennis en verspreiding van informatie in de landbouwsector

Zie berekening punt A.2

3. HERVERDELING

In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering van 6 december 2024 wordt VCO-matig voor 2025:

- een herverdeling 20.000 euro VAK EN 20.000 euro VEK voor 2025 voorgelegd aan de Vlaamse Regering ten behoeve van het begrotingsartikel TGO-1TJX2WB-WT (kennisportefeuille – advies module PAS).
- een herverdeling 12.548.000 VAK EN 0 VEK voor 2025 voorgelegd aan de Vlaamse Regering ten behoeve van het begrotingsartikel TGO-1TJG5WW-WT (VLIF AEA).

A2. PROVISIE 2025: AEA VLIF

1. SITUERING

In 2023 en 2024 werden de voorziene 25 miljoen euro regulier VLIF middelen, de bijkomende middelen ‘VLIF-investeringen AEA-stallen’ en ‘Innovatie in de landbouw’ als VAK aangewend om de aangevraagde

investeringen voor VLIF steun in het kader van het flankerend PAS beleid te kunnen selecteren. Alle dergelijke aanvragen konden dus worden geselecteerd binnen de voorziene budgetten uit de VLIF begroting voor die betreffende jaren.

2. INHOUDELIJKE TOELICHTING

Wetgeving: Besluit van de Vlaamse Regering van 21 april 2023 over steun voor productieve investeringen en opstartverrichtingen in de landbouw.

Prognose op basis van de eerste jaarhelft van 2025 wijst uit dat er een inhaalbeweging is gestart met betrekking tot de investeringen op veehouderijen in het kader van de PAS. Zoals afgesproken worden eerst de 25 miljoen euro reguliere VLIF-middelen ingezet voor investeringen die het flankerend beleid ikv PAS ondersteunen. Pas daarna worden de voorziene vastleggingskredieten 'Innovatie in de landbouw' en de middelen via het Vlaams Klimaatfonds aangewend. Onderstaande geeft aan dat deze middelen niet zullen volstaan om de aangevraagde investeringen in kader van flankerend beleid PAS te kunnen selecteren en vastleggen dit jaar. De cijfers voor de diverse blokperiodes die hierna worden toegelicht vertrekken dus vanuit de bijkomende middelen die voorzien zijn in het kader van PAS en komen bovenop de reguliere middelen van het VLIF die reeds bij het begin van elk jaar worden toegewezen aan flankerende investeringen ikv PAS.

Viermaal per jaar (in 4 blokperiodes van 3 maanden) kunnen landbouwers VLIF-steunaanvragen indienen in kader van het PAS flankerende beleid. Binnen een periode van 2,5 maanden moet daarna een bewijs aangeleverd worden dat gestart werd met de uitvoering van de investering. Deze te verwachten steun wordt vastgelegd. Er zijn in 2025 al twee aanvraagperiodes gepasseerd (jan-maart en april-juni 2025) waarvan ook bewijs van (start) uitvoering (BVU) aangeleverd werd.

Voor aanvraagperiode januari-maart (blok 1) werd aldus al 12,22 miljoen euro vastgelegd en voor aanvraagperiode april-juni (blok 2) 27,33 miljoen euro.

De aanvraagperiode juli-september 2025 (blok 3) is ook al afgelopen, maar de uitvoeringsgraad na BVU is nog niet gekend. Als op het aangevraagd budget de gemiddelde uitvoeringsgraad op basis van aanvraagperiode 1 en 2 op toegepast wordt, zal 36,37 miljoen euro nodig zijn voor de vastlegging. Dat betekent dat voor de eerste drie blokperiodes er respectievelijk 12,22 miljoen euro (definitief); 27,33 miljoen euro (definitief) en 36,37 (raming) miljoen euro VAK nodig zijn. Dit brengt dit op een totaal van 75,92 miljoen euro VAK.

Hier staat volgend beschikbaar budget tegenover:

- 34 miljoen euro PAS innovatie in de landbouw,
- 12,548 miljoen euro via herverdeling PAS provisie goedgekeurd op 06.12.24 (zie A1) en
- 7,5 miljoen euro uit de klimaatmiddelen voor dit jaar

Dit brengt het beschikbaar budget op 54,048 miljoen euro.

Dit betekent dat er 21,872 miljoen euro bijkomend VAK noodzakelijk is voor de eerste drie blokperiodes.

De aanvraagperiode oktober-december (blok 4) 2025 is lopende. In 2025 zien we de geselecteerde bedragen drastisch stijgen van 15,6 miljoen euro in de eerste blokperiode (na BVU 12,22 miljoen euro), over 30,8 miljoen euro (na BVU 27,33 miljoen euro) voor de tweede blokperiode naar 42,78 miljoen euro (raming na BVR 36,37 miljoen euro) voor de derde blokperiode. Zelfs als we ervan uitgaan dat dergelijke

grote stijging in aanvragen zich niet verderzet, zal toch nog minimaal 37,807 miljoen euro in 2025 vastgelegd moeten worden voor het einde van het jaar.

Daarom gaan we uit van een totale nood aan bijkomend VAK uit de provisie van (21,872+ 37,807) 59,679 miljoen euro moeten opgevraagd worden voor 2025.

De vereffeningskredieten worden volgens de VCO regelgeving later opgevraagd via herverdelingsbesluiten.

3. HERVERDELING

Voor 2025 wordt een herverdeling van 59.679.000 euro VAK en 0 euro VEK voorgesteld voor 2025 aan de Vlaamse Regering ten behoeve van het begrotingsartikel TGO-1TJG5WW-IS (VLIF AEA).

A3. SAMENVATTEND: LUIK FLANKERING EN INVESTERING:

2025 PAS tabel: 105.205.000 euro VAK (flankering + investering)

- Cf. beslissing VR van 6 december 2024 en 23 mei 2025: Boeren Op Een Kruispunt: 3.500.000 euro VAK en 500.000 euro VEK: reeds opgehaald via herverdelingsbesluit d.d. 23 mei 2025.
- Cf. beslissing VR van 6 december 2024 punt A1 AEA: 12.548.000 euro VAK en Kennisportefeuille - advies module PAS: 20.000 euro VAK en VEK: Cf voorgelegd herverdelingsbesluit.
- Cf. punt A2. AEA: 59.679.000 euro VAK cf. voorgelegd herverdelingsbesluit

Totaal 2025: 75.747.000 euro VAK en 520.000 euro VEK

Totaal nu voorgelegd: 72.247.000 euro VAK en 20.000 euro VEK

B. PROJECTEN EN ONDERZOEKEN

B1. PROJECT SMILE – EV ILVO

1. SITUERING

De programmatische aanpak stikstof (PAS) van 10 maart 2023 voorziet in flankerend beleid, begeleidingstrajecten voor landbouwers en het inzetten op onderzoek naar aangepaste bedrijfsvoering om zo de transitie in de sector te begeleiden.

Voorliggend ontwerp van besluit voorziet in de subsidiëring van een onderzoeksproject SMILE: “Snelle Mestverwijdering uit melkveestallen voor het Inperken van LuchtEmissies ammoniak en methaan”. Het onderzoeksproject heeft als doel het vaststellen van de reductie van methaan- en ammoniakemissie door het toepassen van snelle mestverwijdering in melkveestallen, op basis van de resultaten van meetcampagnes, waarbij enerzijds de emissies op stalniveau en anderzijds de emissies op niveau van de externe mest- of digestaatopslag worden bemeaten.

In kader van de PAS en het stikstofdecreet dienen melkveehouders hun ammoniakreducties te reduceren. De stalemissies kunnen verlaagd worden door de melkveestal aan te passen van de traditionele roostervloer naar een dichte vloer met versnelde afvoer. Het AERM-decreet omvat een aantal dichte emissiereducerende vloersystemen voor melkvee.

Vanuit het Vlaams Energie en Klimaatplan 2021-2030 heeft de landbouwsector de doelstelling gekregen om zijn broeikasgasemissies te reduceren. Voor wat de methaanemissies uit de stallen betreft speelt het mestmanagement een cruciale rol. Voor melkvee zijn er indicaties dat door de mestverblijftijd in de stal te beperken de methaanemissie uit de stal gehalveerd kan worden¹. Het vervangen van een traditionele roostervloer door een dichte vloer en externe mestopslag waardoor de mestverblijftijd in de stal beperkt wordt, is voor melkvee dus een belangrijke optie om zowel ammoniak- als methaanemissie op stalniveau te reduceren.

Er kan dus aangenomen worden dat een melkveestal met een dichte vloer (al dan niet met perforaties) waarbij de mest frequent verwijderd wordt met een mest(zuig)robot of mestschuif, en dus zonder de langdurige opslag van mest onder de vloer zowel voor de reductie van ammoniak- als methaanemissie zal zorgen op stalniveau ten opzichte van een traditionele melkveestal met langdurige mestopslag onder de rooster. De mest komt in dit geval in een afstortput en vervolgens in een externe (buiten de stal) mestopslag of vergister terecht. Sinds juni 2024 wordt in vergunningverlening rekening gehouden met een extra ammoniakemissie voor een externe mestopslag van 1,03 kg ammoniak per vierkante meter niet overdekte opslag per jaar voor runderdrijfmest. In Vlaanderen is het verplicht om een externe mestopslag af te dekken. Bij een vergunningsaanvraag wordt hiervoor op heden een reductie van 70% toegekend ten opzichte van een niet overdekte mestopslag. In de Deense literatuurstudie van Sommer et al. (2022) staan verschillende afdek mogelijkheden vermeld met een gemiddelde overblijvende emissie uit de mestopslag. Hieruit blijkt dat afdekking van de mestopslag mogelijk tot meer reductie kan leiden dan de 70% die nu in rekening wordt genomen bij een vergunningsaanvraag.

Melkveestallen met snelle mestverwijdering worden momenteel vooral toegepast in combinatie met een vergister. Hierbij wordt voorzien in een digestaatopslag. Momenteel is niet duidelijk hoeveel methaan- en ammoniakemissie uit een dergelijke opslag komt.

Melkveestallen met snelle afvoer van mest naar een externe mestopslag, al dan niet gevolgd door vergisting, hebben veel potenties om tot een duurzame oplossing te komen voor de melkveesector. Echter ontbreken momenteel concrete meetgegevens op basis waarvan de effectieve ammoniak- en methaanemissiereductie van het geheel (stal + externe mest- en digestaatopslag) wettelijk vastgesteld kan worden.

2. INHOUDELIJKE TOELICHTING

Het algemene doel van dit onderzoeksproject SMILE: Snelle mestverwijdering uit melkveestallen voor het inperken van luchtmissies ammoniak en methaan (projectvoorstel als bijlage) is de erkenning van een melkveestal met snelle mestverwijdering als emissiereducerende techniek. Het onderzoeksproject heeft tot doel het vaststellen van de reductie van methaan- en ammoniakemissie door het toepassen van snelle mestverwijdering in melkveestallen op basis van de resultaten van meetcampagnes, waarbij enerzijds de emissies op stalniveau en anderzijds de emissies op niveau van de externe mest- of digestaatopslag worden bemeten.

Om het algemene doel van het project te bereiken heeft het project vijf deeldoelstellingen:

---

¹https://www.ktbl.de/fileadmin/user_upload/Allgemeines/Download/Tagungen_2023/Emissionen_Nutztierhaltung/Vortraege/Janke.pdf

Deelstelling 1: Onderzoek reducerende techniek en meetlocaties (maand 1-6);

Deelstelling 2: Opmaak van meetplannen in functie van beoordeling door WeComV (maand 4-9);

Deelstelling 3: Opstart erkenningsaanvraag van methaan en ammoniak emissiereducerende techniek en beoordeling meetplannen door WeComV (maand 7-12);

Deelstelling 4: Uitvoering van onderzoek naar emissiereductie met behulp van meetcampagnes (maand 4-12);

Deelstelling 5: Finale erkenningsaanvraag van methaan en ammoniak emissiereducerende techniek op basis van resultaten emissie onderzoek.

De volgende leverbaarheden en indicatoren zullen worden gebruikt om de subsidie te evalueren:

- 1° opleveren van rapport met bedrijfsbezoeken en evaluatie meetbaarheid van de stallen en mestopslag/digestaat;
- 2° opleveren van rapport met selectie meetlocaties en reducerende techniek(en);
- 3° de opmaak van de meetplannen voor stalemissies;
- 4° de opmaak van meetplannen voor externe mestopslag of digestaatopslag;
- 5° de opmaak van meetrappen inclusief meetplannen, de ruwe meetgegevens, de verwerkte meetdata, de gemeten concentraties en de afgeleide emissiefactoren betreffende ammoniak- en methaanemissies op de geselecteerde meetlocaties;
- 6° opmaak dossier in functie van erkenning reducerende techniek;
- 7° opmaak eindbrochure met lessons learned en projectverloop.

Projectduur: 1 januari 2026 tot en met 31 december 2029.

Projectcoördinatie: Eigen Vermogen – Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (EV ILVO)

Partners: Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) en Hooibeekhoeve

Projectbegroting

	EV ILVO	VITO	Hooibeekhoeve	Totaal
Personeelskosten	862.789 euro	780.845 euro	71.858 euro	1.715.493 euro
Overheadkosten	129.418 euro	117.127 euro	10.779 euro	257.324 euro
Werkingskosten	196.875 euro	153.125 euro	6.975 euro	356.975 euro
Investeringen	150.000 euro	170.000 euro	0 euro	320.000 euro
Totaal	1.339.083 euro	1.221.097 euro	89.611 euro	2.649.792 euro

De totale projectkost bedraagt: 2.649.792 euro. De eigen inbreng bedraagt 10%.

De gevraagde subsidie voor het onderzoeksproject SMILE bedraagt 90% of 2.384.813 euro.

De vastleggings- en vereffeningskredieten worden volgens de VCO regelgeving opgevraagd via herverdelingsbesluiten vanaf 2025.

Voor 2025 is VAK van 2.384.813 euro benodigd.

B.2. PROJECT RAMMONIA 2.0 – EV ILVO

1. SITUERING

Het project Rammonia 2.0 is een aanvulling bij het project Rammonia. Het subsidieproject Rammonia is een vijfjarig onderzoeksproject, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 december 2024 (VR 2024 2012 DOC. 1364/4).

Het project startte op 1 mei 2025 en wordt uitgevoerd door ILVO, het Proefbedrijf Pluimveehouderij, Inagro, PVL en Hooibeekhoeve. Binnen het Rammonia project worden minstens vier (combinaties van) ammoniak-emissiereducerende maatregelen geselecteerd die in de praktijk worden getest en bemeten. Het gaat om maatregelen/maatregelcombinaties die breed toepasbaar zijn in de rundvee-, varkens- en/of pluimveesector. De ammoniakmetingen zullen uitgevoerd worden volgens de officiële richtlijnen voor emissiebepaling en als basis dienen voor een erkenningsaanvraag bij het AT.

Naast de emissies van ammoniak zijn ook de geuremissies van groot belang voor de vergunningverlening in de varkens- en pluimveehouderijsector. Dit project 'Rammonia-2.0: bepalen van het effect van ammoniakemissiereducerende maatregelen op de geuremissie uit veestallen' voorziet daarom aanvullend aan de ammoniakemissiemetingen in het Rammonia-project in metingen van emissies bij varkens- en pluimveestallen.

2. INHOUDELIJKE TOELICHTING

Het algemene doel van dit project is het bemeten van ammoniakemissie en gelinkte geuremissies bij varkens- en pluimveestallen in het Rammonia-project. Concreet streven de projectpartners hiermee naar het vaststellen van het effect van de ammoniakreducerende maatregelen op de emissies van zowel ammoniak als geur.

Om het algemene doel van het project te bereiken dienen de volgende deeldoelstellingen bereikt te worden:

- Deeldoelstelling 1: Aanvullen van de Rammonia-meetplannen met omschrijving (geur)emissiemetingen;
- Deeldoelstelling 2: Voorbereiden en uitvoeren (geur)emissiemetingen;
- Deeldoelstelling 3: Aanvullen van de Rammonia-meetrapporten met resultaten (geur)emissiemetingen.

De volgende leverbaarheden en indicatoren zullen worden gebruikt om de subsidie te evalueren:

- 1° Opmaak meetplannen voor minimum 3 (combinaties van) AER maatregelen;
- 2° Opmaak meetrapporten, inclusief de ruwe meetgegevens voor minimum 3 (combinaties van) AER maatregelen.

Startdatum van het project: 1/1/2026 – einddatum van het project: 30/4/2030 – looptijd: 4 jaar en 4 maand.

Het projectverloop is gekoppeld aan de tijdslijn van het project Rammonia. Beide projecten eindigen op 30 april 2030.

Projectcoördinatie: Eigen Vermogen – Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (EV ILVO)

Partner: Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO)

Projectbegroting

	EV ILVO	VITO	Totaal
Personeelskosten	141.829 euro	156.564 euro	298.393 euro
Overheadkosten	21.274 euro	23.485 euro	44.759 euro
Werkingskosten	32.125 euro	29.583 euro	61.708 euro
Investeringen	0 euro	0 euro	
Totaal	195.228 euro	209.632 euro	404.860 euro

De totale projectkost bedraagt 404.860 euro. De eigen inbreng bedraagt 10%.

De gevraagde subsidie voor het onderzoeksproject Rammonia 2.0 bedraagt 90 % van de projectkost of 364.374 euro.

De vastleggings- en vereffeningskredieten worden volgens de VCO regelgeving opgevraagd via herverdelingsbesluiten vanaf 2025.

Voor 2025 is VAK van 364.374 euro benodigd.

B.3.SAMENVATTEND: LUIK PROJECTEN EN ONDERZOEKEN

Bedrag voor landbouw 2025: PAS TABEL: 3.749.000 VAK.

- Cf. punt B1 Project SMILE: 2.384.813 euro VAK voorgelegde voorstel
- Cf. punt B2. Project Rammonia 2.0: 364.374 euro VAK voorgelegde voorstel

Totaal voorgelegd: 2.749.187 euro VAK en 0 euro VEK

C. LUIK MONITORING EN IT

1. SITUERING

Om het grote aantal extra steunaanvragen in het kader van VLIF flankerend beleid PAS binnen redelijke termijnen te kunnen afhandelen en uit te betalen is een zeer performant IT-systeem nodig. Het Agentschap Landbouw en Zeevisserij kan de hoge kostprijs van een volledig nieuw systeem uitsparen door gebruik te maken van de bestaande IT applicatie voor het VLIF maar een extra investering in de VLIF toepassing is wel absoluut noodzakelijk om de bulk aan dossiers die met de bijkomende middelen zullen gegenereerd worden te kunnen verwerken.

Als gevolg van het flankerend beleid stikstof is immers een aparte module noodzakelijk voor de steunaanvragen en de selectie voor deze investeringen. De betalingsaanvragen en administratieve afhandeling moet via een aparte monitoring kunnen opgevolgd worden. Zowel frontoffice als backoffice dienen diverse aanpassingen te gebeuren.

Gedurende het ganse PAS-traject tot 2030 zijn ook wijzigingen en ontwikkelingen nodig aan enkele andere applicaties van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij zoals GIS, ASA, Agrilens en bodempaspoort om de ingediende steunaanvragen correct te kunnen behandelen en om het PAS beleid verder te kunnen ondersteunen.

De investeringen voor analyse en ontwikkeling wordt geraamd op 2.400 mensdagen x 850 euro = 2.040.000 euro. De vastleggings- en vereffeningskredieten worden volgens de VCO regelgeving opgevraagd vanaf 2026.

De jaarlijkse weerkerende kost voor aanpassingen aan de hierboven vermelde IT-applicaties wordt geraamd op 952.500 euro. De vastleggingskredieten en vereffeningskredieten zullen VCO-matig opgevraagd worden via herverdelingsbesluiten vanaf 2027.

Voor 2025 wordt het VAK van 600.000 euro opgevraagd.

2. SAMENVATTEND: LUIK MONITORING EN IT

Bedrag voor landbouw 2025: PAS TABEL: 600.000 euro

Totaal voorgelegd: 600.000 euro VAK en 0 euro VEK

D. PERSONEEL

Voor de uitwerking en opvolging van de taken voor het Agentschap Landbouw en Zeevisserij wordt volgend budget indicatief geraamd voor de profielen die geworven worden in 2026.

- 3.621.300 euro (raming 2026) op jaarbasis (excl. indexering) aan te rekenen op artikel TGO-1TAX2ZZ-LO basisallocatie 1TA136
- 505.803 euro recurrente werkingskost (raming 2026) op jaarbasis aan te rekenen op artikel TGO-1TAX2ZZ-WT basisallocatie 1TA137
- 183.750 euro (raming 2026) eenmalige werkingskost 2026 aan te rekenen op artikel TGO-1TAX2ZZ-WT basisallocatie 1TA137.

De vastleggingskredieten en vereffeningskredieten zullen VCO-matig opgevraagd worden via herverdelingsbesluiten vanaf 2026.

Daarenboven worden personeelsleden van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij tewerkgesteld op de VLIF-dossiers ikv PAS die al zijn ingediend en bovenop de reguliere dossiers komen. Hiervoor wordt 152.000 euro gevraagd voor 2025 ten belope van 2 VTE niveau B2 aan te rekenen op artikel TGO-1TAX2ZZ-LO basisallocatie 1TA136.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

1) beslissing Vlaamse Regering 6 december 2024

Het benodigde budget bedraagt voor 2025: 12.568.000 euro VAK en 20.000 euro VEK (kennisportefeuille en AEA stallen)

Dit benodigde budget zal herverdeeld worden vanuit het begrotingsartikel CB0-1CBG2AK-PR "provisie ondersteuning Programmatische Aanpak Stikstof".

2) bijkomende vastlegging provisie

Het benodigde budget dat vanuit de PAS provisie bijkomend wordt toegewezen bedraagt:

- Flankering en investering: VLIF: 59.679.000 euro waarvan 59.679.000 euro VAK wordt voorgelegd om te herverdelen in 2025 (zie 3.A 3)
- Projecten en onderzoeken: 2.750.000 euro waarvan 2.750.000 euro VAK wordt voorgelegd om te herverdelen in 2025 (zie 3.A 3)
- Monitoring en IT: 5.850.000 euro waarvan 600.000 euro VAK wordt voorgelegd om te herverdelen in 2025 (zie 3.A 3)
- Personeel:
  - o Indicatieve cijfers wervingen 2026: 3.622.000 euro raming op jaarbasis (loonkrediet raming 2026): periode 2026-2030, 506.000 euro (werking op jaarbasis vanaf 2026-2030) en 184.000 euro (eenmalig 2026): geen VAK en VEK benodigd in 2025.
  - o Personeel 2025: 152.000 euro, waarvan 152.000 euro VAK en VEK wordt voorgelegd om te herverdelen in 2025.

Dit benodigde budget zal VCO matig herverdeeld worden vanuit het begrotingsartikel CB0-1CBG2AK-PR “provisie ondersteuning Programmatische Aanpak Stikstof”.

Rekening houdende met de aanrekenregels van het VCO wordt nu 63.181.000 euro VAK en 152.000 euro VEK aangevraagd voor 2025.

3) HerverdelingsBVR

Voorliggend BVR voorziet een herverdeling van middelen voorzien op begrotingsartikel CB0-1CBD2AK-PR, basisallocatie 1CB041. Volgende herverdeling wordt voorgesteld (in duizend euro) en wordt aangerekend op de uitgavenbegroting 2025.

Begrotingsartikel	entiteit	Basisallocatie	ESR	Van VAK	Van VEK	Naar VAK	Naar VEK
CB0-1CBG2AK-PR	CB0	1CB041	0100	75.749	172		
TG0-1TJX2WB-WT	TG0	1TJ065	3300			20	20
TG0-1TJG5WW-IS	TG0	1TJ107	4140			59.679+12.548= 72.227	0
TG0-1TJX2WV-IS	TG0	1TJ008	4140			2.750	0
TG0-1TJG2WA-WT	TG0	1TJ009	12.1 1			600	0
TG0-1TAX2ZZ-LO	TG0	1TA136	11.0 0			152	152
Totaal				75.749	172	75.749	172

4) Het advies van de Inspectie van Financiën werd bekomen op 20 november 2025.

5) Het begrotingsakkoord werd bekomen op 8 december 2025

De antwoorden op de bemerkingen en voorwaarden uit het begrotingsakkoord volgend hierna:

BA: Gelet op het gunstig advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 20 november 2025, kan ik een gunstig begrotingsakkoord verlenen, onder volgende voorwaarden:

- *de betrokken entiteiten een aangepaste begroting indienen*

Antw: Dit is de normale procedure bij herverdelingen naar VOI's. De aangepaste begroting zal na beslissing Vlaamse Regering geïnitieerd worden via BCT.

- *de herverdeelde middelen niet decentraal worden geruiterd*

Antw: Hiervan wordt akte genomen.

- *op vraag van de minister van Begroting u een volledig overzicht kan geven van de aanwending van de PAS-provisie:*

Antw: Dit zal worden opgevolgd.

- *in de ontwerpnota wordt een motivering wordt toegevoegd over de toegevoegde waarde van de twee projecten SMILE en RAMMONIA 2.0 gezien de projecten eindigen wanneer het PAS-traject eindigt. Voor het project SMILE wordt gevraagd om aan te vullen met indicatoren*

Antw:

PROJECT SMILE – EV ILVO

De programmatische aanpak stikstof (PAS) van 10 maart 2023 voorziet in flankerend beleid, begeleidingstrajecten voor landbouwers en het inzetten op onderzoek naar aangepaste bedrijfsvoering om zo de transitie in de sector naar minder stikstofemissies te begeleiden.

Voorliggend ontwerp van besluit voorziet in de subsidiëring van een onderzoeksproject SMILE: "Snelle Mestverwijdering uit melkveestallen voor het Inperken van LuchtEmissies". Het onderzoeksproject heeft als doel het vaststellen van de reductie van emissies door het toepassen van snelle mestverwijdering in melkveestallen, op basis van de resultaten van meetcampagnes, waarbij enerzijds de emissies op stalniveau en anderzijds de emissies op niveau van de externe mest- of digestaatopslag worden bemeaten.

In het Natuurdecreet (artikel 50ter §1 en §2) en in het Vlaamse Natura 2000- programma vormt 2050 de horizon waartegen de instandhoudingsdoelstellingen voor SBZ-H volledig gerealiseerd moeten zijn. De PAS voorziet 2 fasen. De resultaten van het emissie-onderzoek SMILE zullen hun toegevoegde waarde hebben in zowel de PAS-fase 1 (tot 2030) en in PAS -fase 2 (2030- 2050)

PROJECT RAMMONIA 2.0 – EV ILVO

Het project Rammonia 2.0 is een aanvulling bij het project Rammonia. Het subsidieproject Rammonia is een vijfjarig onderzoeksproject, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 december 2024 (VR 2024 2012 DOC. 1364/4).

Het project startte op 1 mei 2025 en wordt uitgevoerd door ILVO, het Proefbedrijf Pluimveehouderij, Inagro, PVL en Hooibeekhoeve. Binnen het Rammonia project worden minstens vier (combinaties van) ammoniak-emissiereducerende maatregelen geselecteerd die in de praktijk worden getest en bemeaten. Het gaat om maatregelen/maatregelcombinaties die breed toepasbaar zijn in de rundvee-, varkens- en/of pluimveesector. De ammoniakmetingen zullen uitgevoerd worden volgens de officiële richtlijnen voor emissiebepaling en als basis dienen voor een erkenningsaanvraag bij het AT.

Naast de emissies van ammoniak zijn ook de geuremissies van groot belang voor de vergunningverlening in de varkens- en pluimveehouderijsector. Dit project 'Rammonia-2.0: bepalen van het effect van

ammoniakemissiereducerende maatregelen op de geuremissie uit veestallen' voorziet daarom aanvullend aan de ammoniakemissiemetingen in het Rammonia-project in metingen van emissies bij varkens- en pluimveestallen.

In het Natuurdecreet (artikel 50ter §1 en §2) en in het Vlaamse Natura 2000- programma vormt 2050 de horizon waartegen de instandhoudingsdoelstellingen voor SBZ-H volledig gerealiseerd moeten zijn. De PAS voorziet 2 fasen. De resultaten van de onderzoeken Rammonia en Rammonia 2.0 zullen hun toegevoegde waarde hebben in zowel de PAS-fase 1 (tot 2030) en in PAS -fase 2 (2030-2050)

Project Smile: indicatoren staan in het BVR en in de nota VR op p.7.

- *het gunstig advies met voorwaarden voor het herverdelingsbesluit is geen impliciet gunstig advies voor de onderliggende betrokken maatregelen*

Antw: Er wordt akte van genomen.

- *De maatregelen, inzonderheid deze voor de werving van tijdelijk personeel, dienen de gangbare procedures bij bestuurszaken te volgen*
  - o *Het akkoord van de Minister van Bestuurszaken wordt bekomen voor de aanwerving van de nieuwe VTE's vanaf 2026;*
  - o *De aanwerving van nieuwe VTE's van tijdelijke aard is.*

Antw: De gangbare procedure is gevolgd, op 20 november 2025 is het dossier voorgelegd aan de minister van Bestuurszaken. Akkoord werd bekomen met opmerkingen (cf. antwoorden bij het luik BZ).

De nieuwe wervingen nodig voor PAS zullen conform het VPS via een objectieve wervingsprocedure i.s.m. AgO aangeworven worden. De geworven personeelsleden krijgen een tijdelijk contract dat wordt stopgezet ten laatste op 31/12/2030, conform de einddatum van de PAS provisie.

- *In de ontwerpnota wordt niet alleen het aantal gevraagde VTE beter onderbouwd, maar ook in welke mate de betrokken entiteit deze benodigde VTE niet zelf kan opvangen;*

Antwoord:

Luik onderbouwing gevraagde VTE: zie onderdeel advies BZ.

Luik in welke mate niet zelf opvangen: Het reguliere loonbudget van het Agentschap volstaat niet. In 2025 werden acties genomen om het budget te versterken met eigen middelen om het personeelsbudget in overeenstemming te brengen met de werkelijke kost door onder meer overheveling van WT-artikelen naar het loonartikel, ruimere inzet EU-middelen en zoals al geruime tijd ook geen één op één vervanging van personeelsleden die de entiteit verlaten. Extra en nieuwe opdrachten kunnen dus niet zomaar worden opgevangen.

Specifiek voor PAS-dossiers binnen Europese programma's (VLIF) is het belangrijk alles binnen de Europese betaalkalender afgerond te krijgen om zo geen Europese middelen verloren te laten gaan (en eventuele sancties te vermijden). Extra dossiers opvangen binnen de bestaande VTE is niet mogelijk.

- *In de ontwerpnota wordt een voorstel van groeipad voor de personeelsbezetting opgenomen, afgestemd op het aantal daadwerkelijk aangevraagde dossiers en de bijhorende verwachte toename in werklust;*

Antwoord:

Er zal prioriteit gegeven worden aan de profielen die het snelste zullen nodig zijn. Onderstaande profielen zijn het meest prioritair:

- VLIF-dossierbeheerders en verantwoordelijken (28 + 7)
- Beleidsadviseurs (2)
- Adviseur beleidsimplementatie (5)

Aangezien alle procedures nog moeten opgestart worden, zal de groei van de personeelsbezetting gradueel verlopen in de loop van 2026.

Het proces van een VLIF-dossier bevat diverse stappen met diverse acties en taken zoals oa administratieve controles, plaatsbezoeken, validatiestappen, betalingsstappen risicoanalyses, ontvankelijkheidscontroles, kwaliteitscontroles en de bijhorende coördinatie ervan.

Bij onderstaande berekening is gekeken naar de inzet van voltijdsequivalenten (VTE) die uitsluitend aan gelijkaardige dossiers hebben gewerkt.

- In 2024 bedroeg de totaal uitbetaalde VLIF-steun ongeveer 68 miljoen euro.
- Voor deze verwerking waren 41 VTE nodig waarvan 11 A-profielen en 27 B-profielen
- Wanneer het totaal uit te betalen VLIF-steun stijgt, zijn er extra A- en B- profielen nodig. Per 10 miljoen euro bijkomend uit te betalen VLIF-steun gaat het om 1,6 A-profielen en 3,9 B-profielen.

We gaan uit van een opname van 72 miljoen euro bijkomend met deze vraag, wat zich vertaalt naar de aangroei van 11 niveau A en 28 niveau B profielen. (afronding naar beneden). Hoe dan ook zullen alle personeel gerelateerde vragen binnen de afgesproken grens van maximaal 5% van het PAS enveloppe vallen.

- *Er wordt in de ontwerpnota een concreet onderzoek toegevoegd naar de mate waarin IT oplossingen de uitvoering van de taken kunnen ondersteunen of overnemen, aangevuld met een inschatting van de impact hiervan op de personeelsbehoefte;*

Antw: De voorgestelde IT-oplossingen zorgen voor een maximale digitalisering en ondersteuning van de dossierflow voor PAS en dit van aangifte over controle en berekening tot de effectieve uitbetaling. Zo kunnen deze dossiers door de personeelsleden op de meest efficiënte manier verwerkt en gecontroleerd worden. Deze IT-investeringen nemen dus geen bestaande taken over maar voorkomen wel nog meer personeelsleden ten opzichte van wanneer de aangifte en verwerking van de PAS dossiers niet gedigitaliseerd zou worden. Bovendien wordt het risico op menselijke fouten in de dossierbehandeling zo tot een minimum beperkt. Naar de begunstigen toe is het tot slot van belang dat, in kader van administratieve lastenverlaging, de steunaanvragen voor PAS op een identieke wijze kunnen indienen als de andere steunmaatregelen.

- *er wordt in de ontwerpnota opgenomen dat de betrokken entiteit een aantoonbare poging zal ondernemen om na bovenstaande acties de eventueel overblijvende VTE eerst door middel van interne heroriëntering in te vullen, vooraleer tot externe aanwerving over te gaan.*

Antw: Het stikstof dossier heeft geleid tot een hoger aantal, en een toegenomen complexiteit van investeringsdossiers. Daarnaast is er ook een nood aan bijkomende afstemming binnen de

Vlaamse overheid rond een uniforme adviesverlening. Daardoor was er nood aan extra adviesverleners ondersteuning.

Het Agentschap had in 2025 zowat dubbel zoveel investeringsdossiers in behandeling in vergelijking met 2023. Deze dossierlast komt bovenop de vaste werking van het Agentschap. Veel van deze dossiers hebben een verregaande impact op de landbouwbedrijven en vereisen dan ook meerdere en diepgaande contacten met de betrokkenen. Deze arbeidsintensieve ondersteuning is belangrijk om de landbouwers te ondersteunen in hun transitie naar minder stikstofemissies.

Door de voorbije besparingsrondes hebben zowel op vlak van budgetten als op vlak van koppenbesparing een grote impact gehad op de diverse entiteiten, ook op het Agentschap Landbouw en Zeevisserij. Voor deze bijkomende taken kunnen vanzelfsprekend alle personeelsleden van de Vlaamse overheid solliciteren voor de tijdelijke functies die extern zullen opengesteld worden.

6) Het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor human resources, werd bekomen op 4 december 2025.

De antwoorden op de aanbevelingen volgen hierna

- *In de ontwerpnota wordt het aantal gevraagde VTE beter onderbouwd door meer informatie toe te voegen over de behoeften die nopen tot een dergelijke uitbreiding*

Antw:

<p>Coördinator PAS dossiers / adviseur PAS dossier / PAS dossierbeheerder</p>	<p>Voor de coördinatie en verwerking van de PAS-dossiers via VLIF worden de verschillende profielen aangeworven op basis van het op te nemen bedrag uit de provisie volgens onderstaande redenering.</p> <p>Het proces van een VLIF-dossier bevat diverse stappen met diverse acties en taken zoals oa ontvankelijkheidscontrole, administratieve controles, plaatsbezoeken, validatiestappen, betalingsstappen risicoanalyses, kwaliteitscontroles en de bijhorende coördinatie ervan.</p> <p>Bij onderstaande berekening is gekeken naar de inzet van voltijdsequivalenten (VTE) die uitsluitend aan gelijkaardige dossiers hebben gewerkt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2024 bedroeg de totaal uitbetaalde VLIF-steun ongeveer €68 miljoen. • Voor deze verwerking waren 41 VTE nodig waarvan 11 A-profielen en 27 B-profielen • Wanneer het totaal uit te betalen VLIF-steun stijgt, zijn er extra A- en B-profielen nodig. Per €10 miljoen bijkomend uit te betalen VLIF-steun gaat het om 1,6 A-profielen en 3,9 B-profielen. <p>We gaan uit van een opname van € 72 miljoen bijkomend, wat zich vertaalt naar de aangroei van 11 niveau A en 28 niveau B profielen. (afronding naar beneden)</p>
<p>Financieel beheerder PAS</p>	<p>Opvolging en validatie betalingen i.k.v. PAS dossiers</p>
<p>Beleidsadviseur ruimtelijke uitdagingen / Adviseur dossiers ruimte / Dossierbeheerder ruimte</p>	<p>De PAS brengt ook verschillende gebiedsgerichte ruimtelijke uitdagingen met zich mee voor de landbouwsector. Veebedrijven kunnen intekenen in het flankerend beleid en kiezen voor stopzetting of reconversie. Dit zal een oplossing voor het voormalige veebedrijf betekenen, maar ruimtelijk biedt dit niet altijd oplossingen. Veebedrijven hebben vaak graslanden nabij de natuurkernen, wat vanuit ecologisch oogpunt wenselijk is. Wanneer deze bedrijven stoppen of omschakelen naar akkerbouwbedrijven staan ook deze graslanden onder druk. Ook bij het zonevreemd invullen van de voormalige landbouwbedrijven zal er een druk gecreëerd worden op het omliggende agrarische gebied. Er is duidelijk nood aan een gecoördineerde aanpak</p>

	<p>hierrond om een versnelling te creëren rond de gebiedsgerichte analyses onder meer in kader van stikstofproblematiek. De gebiedsgerichte werking rond PAS, zal nadien ongetwijfeld nog zijn beslag krijgen in de uitwerking van de natuurherstelwet, maar dan in een Vlaanderen brede context. Er zullen verschillende landbouwsituaties en scenario's onderzocht moeten worden met een ruimtelijke gedifferentieerde invalshoek. Wanneer we nog veeteelt in Vlaanderen wensen zullen we ook de gebieden die op dit moment minder onder druk staan op een bepaalde manier beter moeten beschermen zodat deze minder externe druk ondervinden en ruimte creëren voor de sector. Voorbeelden van gebiedsgerichte analyses die moeten/kunnen gebeuren: Welke verdienmodellen zijn nog mogelijk in de gebieden nabij habitatrictlijngebied? Hoe kunnen we als agentschap mee een gebiedsgerichte visie uitwerken om maximaal de gebruiksgronden in agrarisch gebied in landbouwgebruik te houden? Het ingezette flankerend beleid voor landbouwbedrijven, kan dit ook een winst voor de gehele landbouwsector in deze gebieden betekenen? Hoe kunnen we de gebruiksgronden maximaal bij landbouwers houden en de zonevreemde druk laten afnemen? Om dit allemaal te kunnen uitwerken moet er een sterke geografische component ontwikkeld worden. Daarbij dient specifiek aandacht besteed te worden aan de situatie van de jongeren, Zeker wanneer nieuwe verdienmodellen worden aangevraagd, moeten deze bekeken worden in een ruimtelijke component én beoordeeld worden in functie van hun inpasbaarheid in de ruimtelijke omgeving inclusief milieutechnische beperkingen. Dit betekent dat de beoordeling geen standaardbeoordeling kan zijn, maar een inschatting op basis van de individuele situatie die voorligt.</p>
<p>Beleidsadviseur voor opvolging projecten / Dossierbeheerder projecten LBSA</p>	<p>Binnen de begroting van het agentschap landbouw en visserij is vanaf 2024 jaarlijks in de nodige middelen voorzien voor innovaties in de landbouw gericht op PAS. Deze middelen worden ingezet via VLIF en deels ook op de uitwerking van flankerend beleid. In 2024 heeft dit geresulteerd in de subsidiëring van 3 grote onderzoeksprojecten. De komende jaren zal verder ingezet worden op onderzoek en de uitwerking van begeleidingstrajecten voor landbouwers in transitie. De uitwerking van de oproepen, de inhoudelijke en administratieve opvolging van de goedgekeurde projecten en de coördinatie van de kennisdeling zijn bijkomende taken die opgenomen moeten worden binnen het agentschap. Daarnaast zullen medewerkers van het agentschap ook deel uitmaken van de 'Commissie Afwijkende PAS-referentiesituatie'. Binnen deze Commissie zullen de aanvragen tot afwijkende referentiesituatie PAS beoordeeld worden. Verwachting is dat de Commissie een grote hoeveelheid dossiers te verwerken zal krijgen. Deze opdracht kan moeilijk opgenomen worden binnen het huidige personeelsplan. Het huidige stikstofdecreet legt zowel generieke als sectorspecifieke emissiereductieverplichtingen op. Deze reducties kunnen gerealiseerd worden door het houden van minder dieren of de toepassing van ammoniakemissiereducerende maatregelen. Vanuit de landbouwsector komen er echter signalen dat bepaalde type bedrijven moeite hebben om aan deze verplichtingen te voldoen met de huidige lijst van PAS-maatregelen of met AEA-stallen. Daarnaast is het verminderen in aantal dieren op deze bedrijven niet haalbaar, omdat dit de financiële draagkracht van het bedrijf onderuithaalt en ernstig aantast. Enkele voorbeelden van deze type bedrijven zijn: Bedrijven met biologische productie, Agro-ecologische bedrijven, Bedrijven met aangepaste huisvestingssystemen (vb. In kader van dierenwelzijn, gebruik van stalmeest, uitloop van dieren, productmeerwaarde, andere rassenkeuzes, enz). Gezien de beleidsdoelstellingen in het Strategische Plan biologische landbouw, de Eiwitstrategie en de Strategische stuurgroep Korte keten, is het cruciaal om oplossingen te vinden voor deze type bedrijven. Er is een nood om deze problemen verder in kaart te brengen en oplossingen te faciliteren. Dit kan onder andere inhouden: Het onderzoeken of een systeembenadering een alternatieve manier kan bieden om ammoniakreducties op bedrijfsniveau beter in kaart te brengen, inclusief het identificeren van de benodigde stromen en processen, met een focus op biobedrijven en natuurinclusieve bedrijven. Het ontwikkelen van een stikstofbalansmodel. Het aanpassen van bestaande PAS-maatregelen en inventariseren van nieuwe reductiemaatregelen voor aangepaste huisvestingssystemen zodat meer type bedrijven deze kunnen toepassen.</p>
<p>Beleidsadviseur BIO</p>	<p>Onder het PAS-beleid worden technologische oplossingen aangereikt om de stikstofuitstoot in stallen terug te dringen. Deze zijn niet altijd geschikt om toe te passen in de biologische dierlijke sector en creëert daarom specifieke aandachtspunten en problematieken voor de biologische dierlijke productie, omdat in bio dieren maximaal buiten moeten lopen en er maar zoveel dieren mogen zijn als de omgeving aankan. Dit heeft tot gevolg dat geïnteresseerde landbouwers toch niet naar bio willen omschakelen, waardoor de ambities van het huidige Strategisch Plan Bio aan de aanbodzijde, nl. groeien naar 5% van het totale Vlaamse landbouwareaal (~30.000 ha)</p>

	en 5% landbouwbedrijven zijn bio tegen eind 2027, in het gedrang komt. Daarnaast blijven ook de acties aan de vraagzijde naar bio absoluut noodzakelijk om de landbouwers toch te blijven aanmoedigen om over te schakelen. De verdere uitwerking van het acties binnen het huidige Strategisch BIO en de vormgeving van een nieuw strategisch plan dat in lijn ligt met nieuwe uitdagingen van onder meer PAS zal opnieuw een belangrijke bijkomende werklust betekenen.
Dossierbeheerder BIO	Om tot implementatie van het beleid te komen is er ondersteuning nodig van een dossierbeheerder. Deze zal enerzijds ondersteuning moeten bieden aan de verdere uitvoering van het huidige en nieuwe Strategisch Plan Bio in een door PAS gewijzigd omgevingskader. De PAS-regelgeving kan impact hebben op de aanbodzijde van bioproducten, met in het bijzonder deze van dierlijke producten. Om te kunnen blijven voldoen aan de vraagzijde zal dit resulteren in verschuivingen aan de importzijde van bioproducten. Dit weerspiegelt zich dan ook rechtstreeks in een bijkomende werklust van het dossier- en controlebeheer van de geïmporteerde bioproducten.
Adviseur beleidsimplementatie	Er zijn tal van vergroeningsinitiatieven die ingekanteld moeten worden in het PAS-omgevingskader. Deze vergroeningsinitiatieven hebben een grote impact op de landbouwsector en vergen vanuit de overheid een ondersteuning en begeleiding. Om dit te kunnen realiseren moeten onder meer de modules die de landbouwer ondersteunen verder doorontwikkeld worden en moet er gehandhaafd worden op zaken die voortvloeien uit de vergroeningsinitiatieven. De doorontwikkeling gaat gepaard met een analyse, eigenlijke implementatie, testen en bijkomende dossierverwerking. Belangrijk om te vermelden is dat voor de correcte werking van de processen van VLM en het Agentschap moeten de stroken vaak afgesplitst worden van de percelen. Dit betekent een significante toename van het aantal objecten dat beheerd moet worden administratief en ter plaatse. Dit brengt naast het dagelijkse beheer ook uitdagingen met zich mee voor IT om alle systemen performant te houden. Nieuwe beleidsmaatregelen vanuit bijvoorbeeld de mestwetgeving of de PAS-wetgeving kunnen bijvoorbeeld door een versnelde generatiewissel impact of stoppen van landbouwbedrijven een impact hebben op de identificatie van landbouwers. Dit zorgt voor de nood aan extra ondersteuning en beheer van identificatiedossiers. Nieuwe vergroeningsinitiatieven, een PAS-beleid, ... worden gevoed door data. Data dient verzameld, getoond en gedeeld te worden. Het beheer en faciliteren van de data-uitwisselingen vraagt bijkomende personeelsinzet. Evenals de doorontwikkeling van de tools die de landbouwers ondersteunen zoals LV-Agrilens en bodempaspoort dienen aangepast te worden om het bredere gamma aan data te ontsluiten naar de verschillende actoren binnen de agrovoedingssector.
Controleur landbouw vergroening	Ter ondersteuning van de implementatie van de vergroeningsinitiatieven moet er gehandhaafd worden of controle uitgevoerd worden op beschikbare basisdata. Deze ondersteuning is noodzakelijk om kwaliteitsvolle data te kunnen borgen.

- *In de ontwerpnota wordt de benodigde financiering voor de opbouw van de tweede pensioenpijler bij het Vlaams Pensioenfonds bijkomend voorzien. Ook de financiering voor de bijkomende kosten voor vorming en overhead worden beter onderbouwd*

Antw: Het loonkrediet te compenseren naar AgO voor de bijdrage aan de 2^e pensioenpijler (flat rate 5% en step rate +3%) bedraagt

- Niveau A – adjunct van de directeur: 3.685,12 euro
- Niveau A – ingenieur: 4.518,55 euro
- Niveau B – deskundige: 2.664,73 euro

De totale benodigde financiering voor de opbouw van de tweede pensioenpijler voor deze ontwerpnota bedraagt 151.229,6 euro.

- $2 \times 4.518,55 + 14 \times 3.685,12 + 34 \times 2.664,73 = 151.229,6$

De overhead op de jaarlijkse werkingskost is opgebouwd uit drie componenten:

- Vorming: gemiddelde kost voor vorming van gelijkaardige profielen volgen de eerste jaren van indiensttreding.

- Werkkledij / logistiek: gemiddelde kost voor werkkledij / logistiek van gelijkaardige profielen de eerste jaren van indiensttreding. Voor de niveau B profielen, die ook op de baan gaan, is hier ook de gemiddelde jaarlijkse kilometervergoeding mee in rekening gebracht van gelijkaardige profielen
  - Kost voor werk gerelateerde apparatuur (laptop, GSM, andere werkmateriaal)
- *In de ontwerpnota wordt toegelicht dat de uitbreiding met 2 VTE met rang B2 recurrent is en wat de inhoud van deze functies zal zijn*

Antw.: het betreft geen uitbreiding met 2 VTE met rang B2, maar bestaand personeel van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij die een belangrijke expertise en coördinerende rol opnemen. Deze VTE zijn ook een belangrijk aanspreekpunt voor landbouwers en adviesbureaus die voorafgaandelijk aan een steunaanvraag informatie inwinnen. Omdat er voor familiale landbouwbedrijven aanzienlijke budgetten gepaard gaan met de PAS-investeringen is het enorm belangrijk om deze vragen en situaties grondig te analyseren alvorens te antwoorden. Deze complexe vragen kunnen niet door nieuwe personeelsleden worden opgevangen omdat ze expertise vragen. Als we als een klantvriendelijke overheid willen zijn dan zullen deze mensen hiervoor moeten vrijgesteld worden. Nieuw geworven personeelsleden krijgen een tijdelijk contract dat wordt stopgezet ten laatste op 31/12/2030, conform de einddatum van de PAS provisie.

- *Er wordt ten slotte in de ontwerpnota opgenomen dat de betrokken entiteit in samenwerking met het Agentschap Overheidspersoneel) een aantoonbare poging zal ondernemen om na te gaan of er vacatures zijn die d.m.v. interne heroriëntering ingevuld kunnen worden vooraleer tot externe aanwerving over wordt gegaan.*

Antw.: De betrokken entiteit zal in samenwerking met het Agentschap Overheidspersoneel) een aantoonbare poging ondernemen om na te gaan of er vacatures zijn die d.m.v. interne heroriëntering ingevuld kunnen worden vooraleer tot externe aanwerving over wordt gegaan

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het herverdelingsvoorstel voor 2025 heeft geen rechtstreeks gevolg op personeels- of organisatorisch vlak.

Het voorstel van beslissing met betrekking tot punt D. heeft rechtstreeks gevolg op personeels- of organisatorisch vlak. Het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de human resources, is dus vereist.

D.IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen impact op de lokale en provinciale besturen voor wat hun personeel, werkingsuitgaven, investeringen en schulden of ontvangsten betreft.

5. VERDER TRAJECT

De Vlaamse minister, bevoegd voor de landbouw is belast met de uitvoering van deze beslissing.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar goedkeuring te geven aan de toewijzing van deze middelen zoals omschreven in deze nota, alsook aan bijgaande ontwerpbesluiten van de Vlaamse Regering.
- 2° De Vlaamse ministers van begroting en Landbouw te belasten met de uitvoering van deze beslissing.

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw,

Jo BROUNS